

במבוי הסתום

● עמיהוד ישראלי

הצבאי לדרום-לבנון ללא קביעת יעדים מדיניים, תוך ביצוע אילתורים יגעים, נפנוף במטרות מתחלפות וסירבול טקטי-מיבצעי בזירה עצמה, התוצאות והשלכות לטווח הבינוני והארוך מלמדות על כשל מוחלט: האו"ם קנה לו להלכה שביתה בדרום-לבנון, יחידות אש"ף מסתננות ומתבססות למעשה בשטח, בחסותו העקיפה של או"ם, ועי"ן מן חוזרים הסייפנים בני העדה המוסלמית-שעית. תוך זמן מסויים, שקשתו לאמוד את פרקו, יצוצו במת-כוננת הקודמת כל בעיות הבטחון השוטף בספר הישראלי. שיטות ההענשה והתג-מול שניקטו עד פה לא יצלחו להבא, שכן צה"ל יצטרך לדקדק כבקוצו של יו"ד בהיערכותו ובמאחזיהו של יחידות האו"ם. גם כשלוז זה הינו נחלת מדיניות הבטחון המשולבת של בגין וווייצמן. האופציה המדינית הקלושה שהסתמנה בכלל, והמאורנים בדרום-לבנון בפרט, מיטש-טשת והולכת נוכח הנסיבות החדשות, שכן ברי לחלוטין שהמיליציות הנוצר-יות, שקיבלו לגיטימציה רשמית למחצה מבירור, נדחקות אל הקיר ממש.

במגזר הפלפלי - ההידרדרות הינה מלאה. תנופת "המהפך הפלפלי" והתק-וות שתלו בו - איכזבו, האינפלציה גואה ללא חסך, קשיי היצוא גדלים, הבריחה מהייצור לשירותים נמשכת, הפערים החברתיים מעמיקים והולכים, החוב הלאומי טופח, והדולאר הפך למט-בע הרשמי של ישראל בדחקו את הלירה הישראלית לשוליים העסקיים, לא רק בעסקות דלא-ניידי אלא אף ברכישת שירותים ובמכירתם. יש בכך דוקא משום סמל מובהק לפשיטת-הרגל של המדיניות הפלפלית ולהיגררותה במיד-רון ההידרדרות.

הסיכום, כאמור, מצביע על רגרסיה כלל-מיגורית והתמונה המצטיירת מראה על הישמטות הרסן המדיני והכלכלי והפקרת הזירה ליוזמות היריב ולאירועים סטוכאסטיים, שאין עליהם שליטה ובקרה אלא בשיעור מיזערי. על רקע חמור זה נערכים כבר נספיה-רוח והעסקנים המקצועיים ל"מאבק-הדיאדוכים" על הירושה השלטונית. מסך העשן המעובה, שאופף את גישושי-הפנים למאבקי-הירושה, תורם להעכרת האווירה ולהעמקת התיסכול והדמורליזציה.

השנה שחלפה העמיקה את מצוקת תיה של מדינת ישראל לא רק מחמת התפתחויות אובייקטיביות בעולם הרחב, ולא רק בגלל החטוטרות המורש-תית של ממשלות "המערה", אלא גם בזכות טעויותיו הרות-השוואה של מנהיג ה"ליפוד" וחבר שריו הבכירים.

ויעילות. האבסורד מבחינת ישראל נחשף לעין פל, שכן את מחיר חידוש המגעים עם מצרים ("המומנטום לש-לום") תצטרך הממשלה לשלם מראש במטבע טריטוריאלי קשה ביהודה, שומרון ובעזה, אם כתשלום חלקי ומיידי ואם כמתן שטר התחייבות מקיף לזמן מוגבל.

בחזית הפנימית תימרון עצמו מנחם בגין למעמד בלתי-נסבל מבחינתו, שכן מרגע שהעניק הכשר וגושפנקא לנסיגה בסניי (ואין זה משנה עקרונות מיהם מימדי הנסיגה) - הרי שקיבל על עצמו, בדיעבד, את נוסחת-השוואה האסימטרית של "שטחים-תמורת-שלום". בכך קעד ראש-הממשלה לתוך אותה מלכודת מדי-נית שהוא היטיב להתריע עליה פעמים אין-ספור בתקופת עברו האופוזיציוני. יתרה מזאת, כמו ידיו ריפד בגין את פינונה והופעתה של חזית "שלום עכ-שיו", כשנוטקה הנוכחיים הנים הטרמפ-יסטים הפוליטיים הפושלים מתמול שלשום. עתה אזרו עוז והתייצבו בראש מחנה רחב, שקיבל את הלגיטימציה לנסיגה מפי הגבורה עצמה, ככיכול. ואם בנסיגה מותרת ואפשרית עסקינן, כי אז עקרונות "טוב שלום מארץ ישראל השלמה" וטוב יותר מחנה של "מפ"ם, בעל המנופול על הנסיגה, מראש-הממשלה הנוכחי, שיחסו עדיין (?) אמביוולנטי וליבו אינו שלם עם ההתפתחות המדינית הרצונטית. גרוע מזה, נוסחת השלום של בגין הצליחה לפלג ולשסע את הציבור ההטרונגי והמגוון שנמנה על מצדדי ארץ ישראל והציונות הגדולה; שהרי מרבית הקרר-יים כיום "ניצים" גורסים כמושפלה לגיטימית והכרחית את הנסיגות. הווריאציות ביניהם הוסטו לתחומי הטקטיקה, העיתוי והמירווחיות הטריטוריאלי. פנגד זה ניצב מתנה התבוסתנים בעמדה נוחה ובידו כלפים מצויינים לניגוח ראש-הממשלה, אשר אימץ בפומבי את עקרון הנסיגה תמורת שלום. מתנה זה נחל נצחון אידיאולוגי מדהים בסיועו הישיר של גדול יריביו בעשור האחרון, הלא הוא מנחם בגין בכבודו ובעצמו. "יונים" - קרובות אלה מיטיבות מבגין בויתוריהן ובהנמ-קותיהן על הנזילות של המרכיב הבטחוני. בידיהן - הוא התמססם כליל עוד לפני בוא השלום. ראש-הממשלה "נהנה" כיום מ"גיס-חמישי" אידיאולוגי במחנ-הו הקואליציוני ואליהם מתלוות "יונים-ליבראליות" שהמו חלושות עד פה, ועתה פצחו ברינה משותרה הרצו-עה. גם בשולי הקואליציה, במיגור הדתי, יימצאו עסקנים ממולחים אשר יעדיפו את נזידה-העדשים "היוני" וימצאו צידוק מדאורייתא.

בתחום הצבאי - ניווטה מדיניות הממשלה עדי קיר אטום. בהתאם למסורת הכשלונות, שיוצבה ע"י הממשלות הקודמות, הוסט המכשב

השנה שחלפה למימשלו של מנחם בגין בראש ה"ליפוד" הצעידה את ישראל למבוי סתום בכל אחד משלושת המיגזרים החשובים במדינה: המדיני, הפלפלי והצבאי. בתחום המדיני - התנפצה "יוזמת-השלום" של בגין על קיר אטימותו של סאדאת והיא נדרסת ע"י מכשב הלחצים האמריקאי; בתחום הפלפלי - "המהפך" של אוקטובר לא היטיב עם המשק, ונהפוך הוא: בתחום הצבאי - נקשרה "העיסקה המשולשת" בין מצרים, סודיה וישראל והוכשרה הקרקע לחימוש מסיבי ומתוחכם של צבאות-ערב בנשק אמריקאי. המסע לדרום-לבנון נחל כשלוז חרוץ. אין טעם והגיון להסוות ולטשטש את המפולת הכללית.

מפולת זו קרסה עלינו, בראש ובראשונה, בעטייה של "תוכנית-השלום" והשיקולים האסטרטגיים והטקטיים שהכתיבו אותה. על כך עמדנו פעמים מספר בגליונותיו האחרונים של "זאת-הארץ", ולמותר לטחון קמחא טחינא. ראוי רק להזכיר, כי הטעות האסטרטגית נבעה מההימור המסופו על פל "הקופה המצרית" (סיני), ואילו המכשלה הטקטית נגזרה מההנחה הכוז-בת, שניתן לנהל מו"מ עם סאדאת מ"קו-האפס", ללא הותרת מירווח פוטנציאלי של פשרה פלשה (מדינית, צבאית, טריטוריאלי) מנקודת מבטו של ראש-הממשלה. גישה זו אינה אלא מחנה רומנטית שמקומה יכירנה, אולי, בספרות תקופת ההשפלה, אך לא במדי-נאות מעשית, וקל וחומר - שלא במזרח-התיכון. הציר שהניע את האסטרטגיה האנאכרוניסטית הזאת התבסס כולו על התיזה המיר-שנת והבלתי-ריאלית, בדבר הצורך לנטרל את מצרים מהסכסוך במחיר יקר, ובתמורה תינתן יד-חופשית ככיכול בשטחי ארץ ישראל המערבית. רעיון הקו-דומיניון הפונקציונלי (הישראלי-ירדני) על יהודה, שומרון ועזה עטה מחלוצות חדשות של אוטונומיה בחסות ישראלית בלעדית. ההנחה המשותפת לבגין ולדיין היתה סאדאת ייעתר להסתפק במחאות מילוליות, אך יחתום בסופו של תהליך על הסדר (יהא פינויו אשר יהא), שינטרל את מצרים סופית ממימוש האופציה המלחמתית.

הגשיאה הקריטית הובקעת מ"תוכ-נית שלום" זו הזינה ושיפרה את דימוי גאוויותה של "יוזמת סאדאת", שכל כולה אינו אלא בפשטותה ובעקביותה. במה הדברים אמורים? משקיבל התחיי-בות מוקדמת מצד בגין-דיין על היחזר סיני, שוחרר הנשיא המצרי מכבלי המיקוח שהיו צפויים לו על שטחיו הוא (לפי תפיסתו), וכך יכול היה למקד את תביעותיו על שאר שטחי ארץ ישראל והגולן, תוך תחזויה מודגשת מדיניותו הפלל-ערבית, המקדימה - ככיכול - אינטרסים סוריים וירדניים על פני אינטרסים מצריים גרידא. בכך שומר סאדאת את מחויבותו המילולית לבעייה הפלסטינית ואף פיתח את תדמיתו כמנהיג פאן-ערבי ופילס אפיק להידברות ולפיוס מחודשים עם עמיתו במדינות ערב. בסיוע אמריקאי צמוד ובטיפעול פלי-התיקשורת המערביים - שיפץ סאדאת וטיפח את דימויו כאיש-השלום העולמי לשנת 1977/8, כפורץ מחסומי איבה וכמפיל חומות פסיכולוג-יות.

אישית נקלע מנחם בגין למבוי סתום מבחינת האסטרטגיה הפוללת שלו וחרדך את מאגר האהדה המסורתית לישראל ברחבי העולם; ואילו המירווח הטקטי שנותר לו הצטמק לתחומי ניסוח-מילוליים, שאף הם אותרו ומעגליהם נסגרו בהדרגה. כל עוד ממשך בגין לדבוק בתוכניתו - ידיו פבולות ומערכי-הסברתו הרופפים נתונים בסד-הצטדקות וההתנצלות על רקע רגרסי-בי כוללני. נסיגתו הטקטית של סאדאת מהמשך המגעים הישירים והדו-צדדיים עם ישראל בוצעה מתוך שיקול נבון ומוצדק, כשמחיר חידושם ייגבה באמצעות ארה"ב, האמורה להפעיל לחץ רב-מיגורי על ישראל בשיטות מגוונות